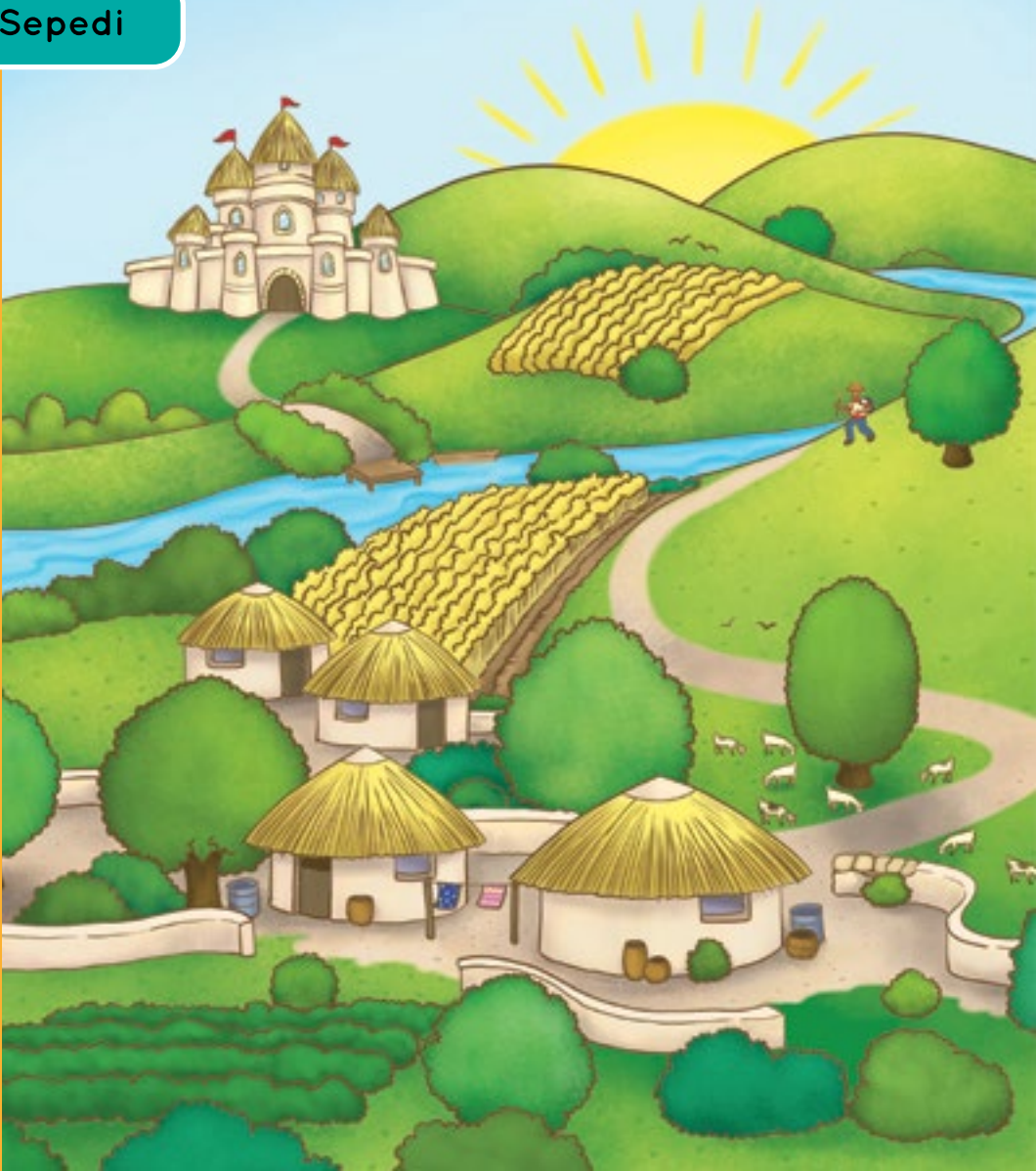

E kae gauta?

Harold Gondwe

Sepedi

E kae gauta?

Mongwadi ke Harold Gondwe
Moswantšhi ke Heidi-Kate Greeff

Phetolelo ya puku go Sepedi e dirilwe ke Maureen Ramusi

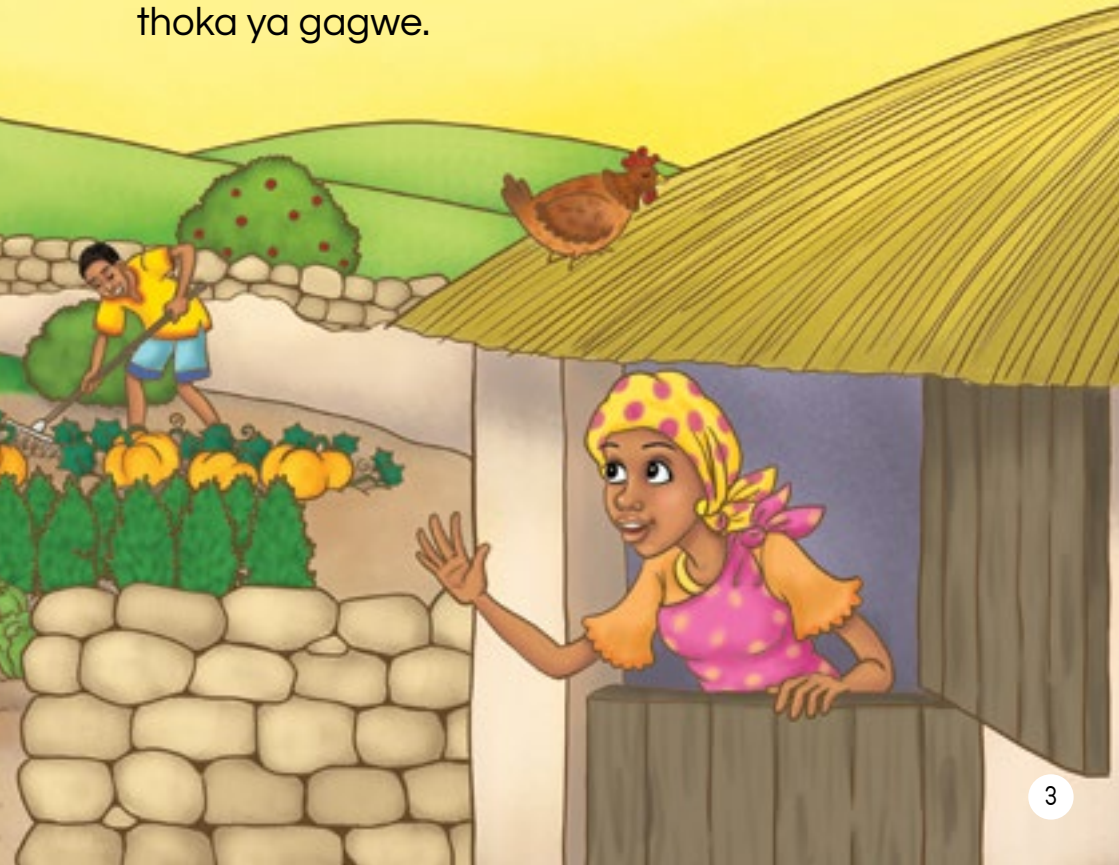
Morena Sekete o be a dula le mosadi wa gagwe le bana ba bane, basetsana ba babedi le bašemane ba babedi. E be e le lapa leo le šomago ka maatla, ba phela ka go lema mašemo.

Ba be ba na le leruo la dipudi le dikgogo. Bana ba bona ba be ba hlokometše dithuto gomme ba tsena sekolo ka mehla. Yo mongwe wa bašemane, Seloma, o be a nyaka go ithutela go ba phaelote.

O be a floga a ikemišeditše go kaonafatša boemo bja lapa la gabo. Batho ba feleditše ba bitša Morena Sekete ka leina le ka gobane, o be a dula a rwele thoka (molamo) ka letsogong la gagwe, o be a fela pelo ebile a rata go tlaletša batho lešata ka pefelo dinako ka moka.

Ge go be go ka diragala gore bagwera ba gagwe ba mmefediše, ba be ba tla mo kwa a re, “Ke tla go pšhatla hlogo ka thoka ya ka, ga o ntsebe gabotse,” bagwera ba gagwe ba be ba no mo sega ka ge a sa ka a betha motho ka thoka ya gagwe.

Morena Sekete o be a dula a tsoga mesong,
a ye mašamong go yo lema. O be a bjetše
mafela, dimake le mehuta ye e fapanego ya
merogo ya mahlare tšhemong ya gagwe.

Seo se bego se mo diegiša e be e le komelelo,
tšhemo e be e omeletše gomme pula e sa ne.
O be a dula a nagana ka ga tsela ya go hwetša
meetse. Ka letšatši le lengwe a ipotša gore:

“Ge nka epa molete wa go išeletša wa sephara, mohlomongwe ke tla kgona go hwetša meetse ao ke tla a šomišago go nošetša tšhemo ya ka,” a bolela seo ge a ntšha dithulusi tša gagwe tša go epa, gomme a ya lefelwaneng leo a naganago gore a ka hwetša meetse go lona.

O ile a thoma go epa molete mesong. Batho bao ba bego ba feta ka tsela ba be ba mo lebelela bjalo ka monna wa segafa, ba be ba naganaga gore go na le seo se fošagetšego ka Morena Sekete.

“Mogale, o a bona gore ke lebeletše eng, naa Sekete o tšea gabotse ka hlogong, go reng a ka no thoma go epa molete ka dithokgweng go fiša ka mokgwa wo,” gwa realo Mapeke, yo mongwe wa bagwera ba Sekete.

“Le nna ke nagana gore go na le se sengwe seo se hlaeelago ka hlogong ya mogwera wa rena,” Mogale a tlaleletša ka go realo.
Ba sega ka bobedi.

“Ke nagana gore go kaone gore re ye go bolela le mogwera wa rena, gore re kgone go kwa gore o nyakana le eng go seo a se dirago,” Mapeke a realo.

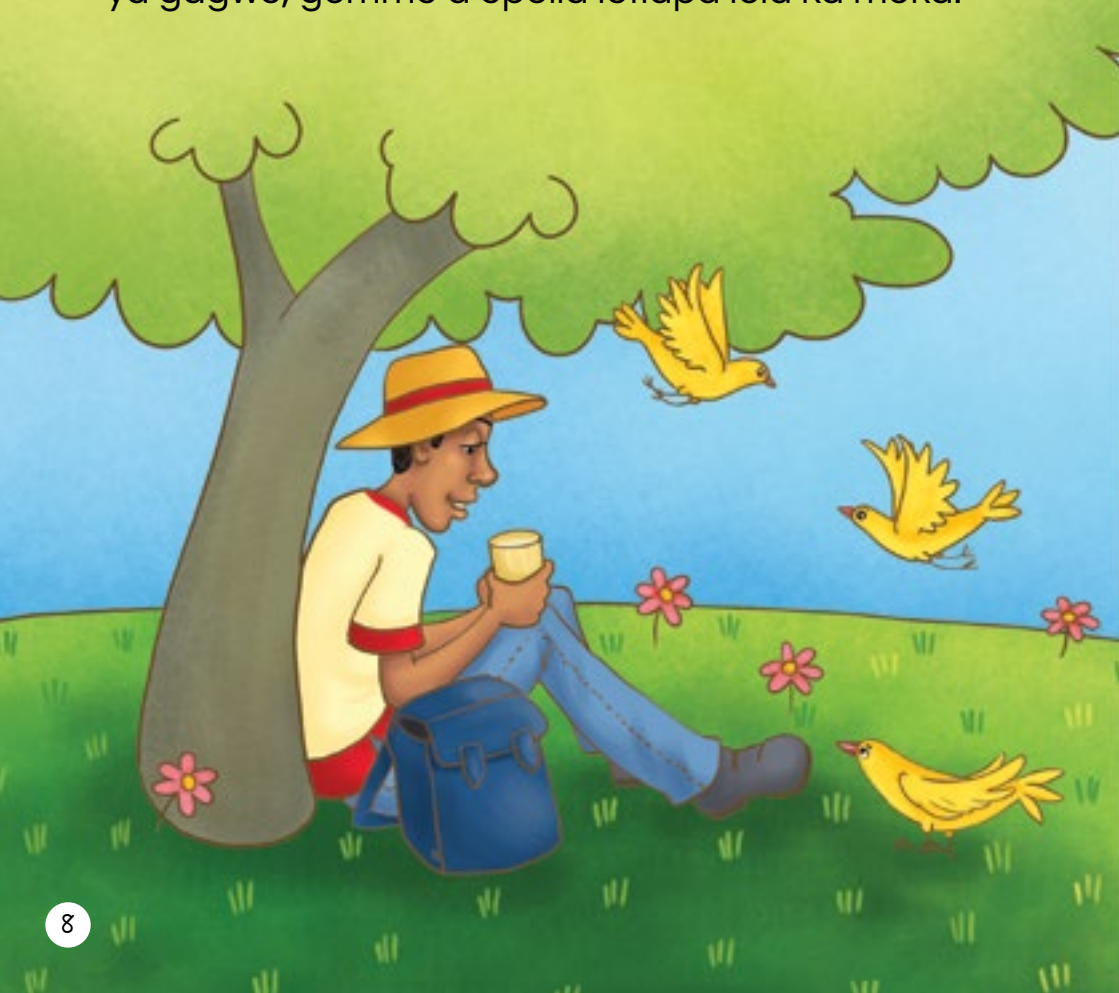
Sekete o ile a kwa gore bagwera ba gagwe
ba a mo sega, gore ba nagana gore o a gafa.
Seo sa mo hlohleletša gore a nape a epe kudu
go hwetša meetse. Ka letšatši le lengwe, ge a
epa, a kwa o ka re o bethile letlapa le legolo.
O ile a ema, gore a kgone go lebelela letlapa
ka tlhokomelo.

Ka morago a nagana gore go tla ba kaone
gore a se bethe letlapa kudu, a upše a bethe
ka mathoko a letlapa gore a kgone go le tloša
gabotse. Ge a sa swaragane le mošomo wo,
gore ke eng se a se epollago, na e ka ba ke
mohuta ofe wa letlapa wo, mahlo a gagwe
a be a tomogile, a tsepeletše thwi letlapeng.

“Ke eng se, ke mohuta ofe wa letlapa wo,”
Sekete a hwenahwena, a lebelela ka mathoko,
a hlola gore ga go na le yo a bonago seo a
se lebeletšego.

A khunama fase a thoma go šomiša matsogo
a gagwe go epa letlapa leo la go makatša.
E be e le letlapa la go phadima e bile, le phadima
le ge le khupeditšwe ka mobu. A ntšha garafo
ya gagwe, gomme a epolla letlapa lela ka moka.

Le ge Sekete a be a sa kwešiše gore ke letlapa la mohuta mang, o be a kgona go bona gore ke mohuta wa letlapa leo le sa tlwaelegago.

A le bea ka gare ga morwalo wa gagwe wa ka magetleng. O ile a thoma go tšhoga a nagana gore ga a sa na le maatla a go kgona go tšwela pele go epa meetse.

O ile a nagana gore go ka ba kaone gore a ye gae, gore a kgone go lebedišiša letlapa leo. A dula fase gannyane, a ntšha dijo tša gagwe tša letena, 'mageu' gomme a nwa.

Ge a sa dutše, Mogale a tla a re: “Bothata ke eng mogwera, o lapile, ke eng seo o se dirago ka gore pula ga ene, naa letamo le la gago o le epago le tlo tlala neng ka meetse? Keletšo ya ka go wena ke gore o emiše ka seo o se dirago, batho ba re o a gafa.”

“Go ra gore, bjale o lebetše leina la ka, Mogale? O nyaka gore ke go pšhatle ka thoka ye,” a realo ge a e topa.

“Kganthe re ka se sware metlae le wena mogwera,
ke be ke no swaswa le wena feela,” a realo Mogale
ge a sepela.

Sekete a bona gore go kaone gore a ye gae ka ge
a ka se sa kgona go tšwela pele ka go epa molete.
Ge Sekete fihla gae, a se bolele le motho, a ya
thwii ka phapošing ya gagwe, a bula sutukheise
ya gagwe a khutiša letlapa la gagwe ka yona.

O ile a namela bolao bja gagwe gomme a thoma
go nagana gore a ka dira eng ka letlapa la gagwe,
a seke a hwetša karabo, a swarwa ke boroko.

O tsogile ge a ekwa ba mmiletša dilalelo.

Sekete o feditše a abelana ka sephiri sa gagwe sa letlapa le mosadi wa gagwe. A hlatswa letlapa gomme, gwa ba molaleng gore e be e le gauta.

O ile a nagana gore go kaone gore a emiše ka go epa meetse ka gore bagwera ba gagwe bjale ba mmitšha monna wa segafa.

Ditaba tša letlapa la Sekete la gauta tša phatlalala gohle, ka lebaka la gore mosadi wa gagwe, o ile a abelana sephiri le mogwera wa gagwe, gomme ke ka moo ditaba di ilego tša phatlalala gohle.

Ge bagwera ba gagwe ba mmotšiša ka ga gauta ya gagwe, o ganne dilo ka moka a re ga a tsebe gore ba bolela ka eng.

Ka letšatši le lengwe, Ditona tša kgoši tša tla ntlong ya Sekete go tlo mmotša gore Kgoši o kwele gore Sekete o na le gauta. Kgoši a re o tla agela Sekete ntlo ye mpsha le go mo fa se sengwe le se sengwe seo yena le ba lapa la gagwe ba se hlokago.

Lekgotla la mošate le tla tšea Sekete gomme, o tla fa kgoši gauta ka gobane o epile gauta nageng yeo e lego ya Kgoši.

Molaetša wo wa se thabiše Sekete. Ka maswabi go be go se na le se a ka se dirago. Mošomo wa go aga wa thoma legaeng la Sekete, ba tsentšha fenetšhara ye mpsha, gomme ditona tša kgoši ba hlokomela ntlo ya Sekete.

Ba ile ba rekelwa diaparo tše diswa, bophelo bo be bo swere Sekete gabotse le ba lapa la gagwe, maemo a bona a go phela a kaonafalela pele.

Bohle ba be ba duma ge ba ka ba maloko
a lapa la Sekete.

“Tate, a fa o a tseba gore gauta ya gago ke bokae,
se kgoši a go diretšego sona ke se sennyane
kudu,” gwa realo Tokollo, morwa wa Sekete yo
mogolo.

“Mošemane wa ka, o tseba eng? O sa le yo
monnyane, o nagana gore ge nkabe ke sa
humana gauta, nkabe re na le dilo tše re nago
le tšona mo gae. Le bjale, ga se ka tšwa ke
kwešiša gore ke ka lebaka la eng letlapa la go
phadima le ka dira gore kgoši a nthekele dilo
tše dintši gakaalo, “a realo Sekete.

“Go kaone gore ke ye le wena Tate gore ke kgone
go bona gore go tla be go direga eng.”

“Aowa mošemane wa ka, kgoši ga se a re ke tle
le motho yo mongwe.”

Letšatši la fihla la gore Sekete a latuwe, ge
eya o ntlong ya mošate, o ya ka seketswana,
wa tshela noka. Sekete o be a felegeditšwe ke
mašole a mošate, o be a swere mokotlana wo
a bego a tsentšhitše gauta ya gagwe ka go wona.

Ge ba e tla gare ga noka, Sekete a ntšha gauta
ya gagwe ka ge a be a nyaka go e phumola.
O be a thabile kudu ka ge a be a swerwe bjalo
ka mohlomphegi. Le ditona tšha Kgoši di be di
duma go swarwa bjale ka Sekete.

Sekete a thoma go raloka ka gauta ya gagwe, a fela a e lahlela godimo gomme a e kama, ka gore o be a thabile kudu a sa tsebe le gore a dire eng.

Sa go se letelwe sa hlaga, gauta yela ya phonyoga diatla tša gagwe ge a be a dutše kgauswi le meetse, a goeletša, "Gauta ya ka," e bile e wetše ka meetseng. Sekete a napa a re, "Mootledi, emiša seketswana gore ke ye go lebelela gauta ya ka."

"Seo se ka se diragale, o a bona gore noka e tletše ka meetse ebile go na le dikwena ka mo nokeng, ga re nyake go hwa," yo mongwe wa baotledi ba seketswana a realo.

Ge ba dutše ba bolela, ba be ba batamela
Mošate, ba be ba kgona go bona gore Kgoši o
beakantše monyanya wo mogolo wa go goroga
ga Sekete le gauta ya gagwe.

Ka yona nako yeo, Sekete o be a tšhogile a duma
o ka re a ka itahlela ka meetseng. Seketswana sa
fihla Mošate, ka moka ba fologa.

Ditona ba swara Sekete ka letsogo ba mo iša go
Kgoši ka gore bjale o be a swere mokotlana wa
go se be le selo.

Ditona le tšona di be di tšhogile ka gore ba be ba tseba seo se diregilego ka ga gauta yela. Ba iša Sekete phapošing yeo Kgoši a bego a mo emetše ka go yona.

“Ke a go amogela mo Mošate Morena Sekete, ke go bileditše mo gore ke tlo bona gauta yeo o e epilego nageng ya ka,” a realo Kgoši ka lethabo le legolo le boipshino.

“O ka mpha gauta mohlomphegi, gomme re tla keteka le wena moletlong wo mogolo wo ke go beakanyeditšego wona.”

“E kae gauta Mna Sekete?” a realo Kgoši a otlolla seatla go amogela gauta.

Ditona tša lebelela fase, ba be ba tšhošitšwe ke kgonagalo ya gore Sekete a ka no swarelwa go timetša gauta. Sekete a tsentšha seatla ka gare ga mokotlana, gomme a le ntšha le se na le selo, a gohlolanyana.

“Kgoši ya ka, go diragetše phošo mo, gauta e wetše ka meetseng,” Sekete o be a thothomela.

Kgoši a befelwa kudu, “o tletše eng mo ntle le gauta, ga ke na kgahlego go wena, ke na le kgahlego go gauta.”

DITEBOGO

Mongwadi ke

Harold Gondwe

Moswantšhi ke

Heidi-Kate Greeff

Molekodi ke

Mavis Ndlovu

Mohlami ke

PixelPing Design

Mofetoši wa puke ke

Maureen Ramusi

Motsinkedi wa puku ke

Makoma Phatudi

ISBN 978-0-638-00801-2

basic education
Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

